Asia: HE 71/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lausunnonantaja
Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Kirjaamo
PL 1100
01030 Vantaan kaupunki

Lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Vantaan kaupunkia antamaan kirjallisen lausunnon koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ja laiksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta. Lisäksi Vantaan kaupungilta on pyydetty asiantuntijaa kuultavaksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokoukseen 14.11.2019.

Jälkihuolto

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta koskee itsenäistymisvarojen viimesijaisen maksupäivän ajankohdan muuttamista. Vantaan kaupungilla ei ole tähän kommentoitavaa, sillä muutosta pidetään perusteltuna juuri sen vuoksi, että nuoren tukeminen ja ohjaaminen itsenäistymisvarojen käytössä olisi jatkossakin mahdollista.

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta koskee jälkihuollon järjestämistä. Ehdotuksen mukaan kunnan velvollisuutta järjestää jälkihuoltoa ei sovellettaisi lapsiin ja nuoriin, joiden oikeus jälkihuoltoon on päättynyt ennen 1.1.2020. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan ehdotettu täsmennys jo hyväksytyn lastensuojelulain muutoksen soveltamisalaan on

kannatettava. Vantaan kaupunki ei näe tarkoituksenmukaisena - eikä kunnan resurssien kannalta mahdollisenakaan sitä, että jälkihuollon piiriin tulisi ne uudelleen ne nuoret, joilla jälkihuoltovelvollisuus olisi jo päättynyt 1.1.2020.

Vantaan kaupunki toteaa, että myös jälkihuoltoa koskevaan 76 §:ään toivotaan täsmennyksiä. Jälkihuollon ikärajan noustessa 25 vuoteen olisi hyvä arvioida uudelleen muun muassa lapsen vanhemmille tarjottavat tukitoimet ja asiakassuunnitelma. Jälkihuoltoa saavalla nuorella saattaa olla oma perhe ja hän saattaa olla itse vanhempi, jolloin arvioitavaksi jää se, onko tarpeen määritellä tarkemmin jälkihuollon tuen järjestämisvastuu jälkihuoltonuoren omalle perheelle. Nykytilanne on se, että jälkihuollossa on hoidettu kyllä jälkihuolto-oikeuden omaavan nuoren tuen järjestäminen, mutta ei olla työskennelty puolison kanssa, jolla ei ole ollut jälkihuolto-oikeutta. Näin ollen käytännössä perheellä on saattanut olla asiakkuus kahdessa eri toimipisteessä (esim. jälkihuolto ja nuorten sosiaalityön tiimi).

Vantaan kaupunki haluaa tuoda esiin tarpeen saada jälkihuoltoa koskeviin säännöksiin tarkempaa ohjeistusta siitä, mikä on nuoren asuinkunnan järjestämisvastuu nuoren tarvitsemiin palveluihin. Tarkemmalla ohjeistuksella ennaltaehkäistäisiin ne tilanteet, että nuoren palvelujen järjestämistä pallotellaan ns. kustannusvastuisen kunnan ja järjestämisvastuussa olevan kunnan välillä. Asiakkaan kannalta tilanne on sekava, koska nykytilanteessa asiakas joutuu asioimaan kahden kunnan työntekijöiden kanssa. Lisäksi kuntien välinen yhteistyö on haastavaa välimatkoista, kuntien resursseista ja 1.1.2020 lukien jälkihuollon pituudesta (7 vuotta pisimmillään) johtuen.

<u>Valituslupa korkeimpaan hallinto-oikeuteen lastensuojeluasioissa</u>

Esityksellä muutettaisiin lastensuojelulain viittaussäännökset uuteen lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa, joka kumoaa voimassa olevan hallintolainkäyttölain. Esityksessä ei ehdotettaisi säädettäväksi poikkeusta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädettyyn valituslupajärjestelmään, ja näin ollen valituslupa korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellytettäisiin uuden hallintoprosessilain voimaantulon jälkeen kaikissa lastensuojelulain 92 §:n tarkoittamissa asioissa.

Hallituksen esityksessä on tuota esityksen vaikutuksena esille se, että lastensuojeluasioiden käsittely tulisi joutuisammaksi, kun hallinto-oikeudessa annetusta päätöksestä ei voisi suoraan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Erityisesti lyhenisi ne, joissa korkein hallinto-oikeus ei antaisi valituslupaa. Esitystä perustellaan sillä, että pitkään oikeuskäsittelyyn liittyvä epävarmuus on omiaan haittaamaan lapsen ja perhe-elämän myönteistä kehitystä.

Vantaan kaupunki
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
PL 1100
01030 Vantaan kaupunki
www.vantaa.fi
Puhelin 09 83911
Fax 09 8392 5451
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Vantaan kaupunki toteaa, että lakimuutosta kokonaisuutena arvioiden tulisi kuitenkin huomioida se, että tällä muutoksella on arvioitu olevan hallinto-oikeuksien työmäärää lisäävä vaikutus. Jollei hallinto-oikeuksissa lisätä resursseja, niin todennäköisenä voitaneen pitää, että jo entisestään pitkät käsittelyajat hallinto-oikeuksissa tulevat venymään. Vantaan kaupunki toteaa, että lapsen edun näkökulmasta juuri ensi vaiheen käsittelyn joutuisuus on se tärkein tekijä, sillä asian käsittelyn odottaminen on sekä lapselle, että vanhemmille kuormittava tekijä. Hallinto-oikeuden päätös on ensimmäinen tahdonvastaisessa huostaanottoasiassa annettava päätös ja siksi sillä on Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan suuri painoarvo siltä osin, kun kysymys on lapselle järjestettävistä lastensuojelulain mukaisista huostaanotetun lapsen palveluista. Usein käsittelyä odottaessa muutkin, esimerkiksi kuntouttavien palvelujen aloittaminen siirtyy odottamaan hallinto-oikeuden päätöstä. Samaa vaikutusta ei ole korkeimman hallinto-oikeuden prosessilla. Näin ollen, mikäli lakia muutetaan, hallinto-oikeuksien resurssit pitäisi saattaa vastaamaan ehdotuksessa ennakoitua työmäärän lisäystä. Kun hallinto-oikeuksien ratkaisujen painoarvo kasvaa, kuntien välisten yhtenäisten käytäntöjen mahdollistamiseksi tulisi hallinto-oikeuksien harkita päätösten julkistamista.

Yhteenvetona Vantaan kaupunki toteaa lopuksi, että valituslupa korkeimpaan hallinto-oikeuteen lastensuojeluasioissa voi olla perusteltua silloin, kun hallinto-oikeuksien käsittelyajat eivät kasva entisestään. Lisäksi toivottavaa olisi, että hallinto-oikeudet alkavat julkaista päätöksiään kuntien kansallisten, yhtenäisten käytäntöjen luomiseksi. Ehdotuksessa ei ole valituslupa-asian osalta tuotu esille tarvetta kuntien resurssien lisäämiselle ja katsomme, että lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työmäärän tai työntekijöiden määrän lisääminen ei ole tällä hetkellä realistista.

(Valmistelija: lakimies Heli Karjalainen-Michael)

Vantaalla 12.11.2019

Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

Jukka T. Salminen
Apulaiskaupunginjohtaja

Vantaan kaupunki
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

PL 1100
01030 Vantaan kaupunki
www.vantaa.fi

Puhelin 09 83911
Fax 09 8392 5451
etunimi.sukunimi@vantaa.fi